

گذری بر زاویه دیدهای مدرن

فرحناز علیزاده

www.ketab.ir

سرشناسه: علیزاده، فرحناز، ۱۳۴۶-

عنوان و نام پدیدآور: گذری بر زاویه دیدهای مدرن/ فرحناز علیزاده؛ ویراستار: سارا خاکزاد

مشخصات نشر: انتشارات پلات، ۱۴۰۰

مشخصات ظاهری: ۱۴۲ ص

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۹۰۳-۰-۱

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا

موضوع: دیدگاه (ادبیات)/ (Point of view Literature)

موضوع: داستان‌نویسی/ Fiction- Authorship

موضوع: داستان‌های جریان سیال ذهن/ Stream of consciousness fiction

رده‌بندی کنگره: PN۳۳۸۳

رده‌بندی دیویی: ۸۰۱/۹۵۳

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۸۵۷۲۱۸۹

انتشارات پلات

تهران، چهل‌وشش متری نارمک، بین چهارراه تلفن‌خانه و خیابان سمگان، حیابان شهید آغمیونی، کوچه جمال،

پلاک هفت، طبقه دوم

دفتر: ۰۲۱۷۷۹۷۷۵۲۶

گذری بر زاویه دیدهای مدرن

فرحناز علیزاده

صفحه‌آرایی: مهتاب سلیمی

ویراستار: سارا خاکزاد

طراح جلد: مانده صبوری

چاپ اول: زمستان ۱۴۰۰

چاپخانه: آدوین تبار

تیراژ: ۲۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۹۰۳-۰-۱

فهرست

۵.....	مقدمه.....
۷.....	تعریف زاویه دید.....
۷.....	تفاوت زاویه دید با زاوی داستان.....
۸.....	جریان غالب نوشتاری و زاویه دید.....
۱۲.....	ادبیات مدرن.....
۱۳.....	ویژگی های ادبیات مدرن.....
۲۳.....	تفاوت داستان مدرن و داستان کلاسیک.....
۲۷.....	سیر روان شناسی زاویه دیدهای مدرن اول شخص.....
۲۸.....	اول شخص مدرن.....
۳۴.....	اول شخص گذشته نگر.....
۳۶.....	اول شخص غیرقابل اطمینان (غیر معتمد).....
۴۳.....	انواع تک گوئی.....
۴۴.....	تک گوئی نمایشی.....
۴۸.....	اشکالات تک گوئی نمایشی و راهکار حل آن ها.....
۴۹.....	تک گوئی درونی.....
۵۵.....	تفاوت من زاوی (اول شخص مدرن) و تک گوئی درونی.....
۵۸.....	حدیث نفس یا خود گوئی.....
۶۲.....	تفاوت بین حدیث نفس با تک گوئی درونی.....
۶۳.....	جریان سیال ذهن.....
۶۴.....	پیشگامان جریان سیال ذهن.....
۶۶.....	نکات کلیدی و مهم.....
۶۸.....	زمان عینی و زمان ذهنی از دیدگاه هانری برگسون.....
۷۰.....	تکنیک تداعی آزاد معانی.....
۷۲.....	فررید، خواب و رؤیا در جریان سیال ذهن.....
۷۶.....	خصوصیات شخصیت در جریان سیال ذهن.....

۷۶	تفاوت جریان سیال ذهن با رمان روان‌شناختی.....
۸۰	راوی دوم شخص.....
۸۳	زاویه دید اول شخص جمع (ما).....
۹۰	زاویه دید اول شخص غیرمتعارف (شخصیت مُرده).....
۹۲	نحوه اطلاع‌دهی از سوی راوی اول شخص مُرده.....
۹۵	استفاده از امکانات راوی اول شخص مُرده.....
۹۹	راوی اول شخص ابله.....
۱۰۵	راوی کودک و فن آبرونی کودک.....
۱۱۰	راوی غیرهم‌جنس با نویسنده.....
۱۱۱	نکات مهم در ساخت راوی غیرهم‌جنس.....
۱۱۸	زاویه دید ترکیبی.....
۱۱۸	علت استفاده از چند زاویه دید در کنار هم.....
۱۱۹	زاویه دید ترکیبی در گذر زمان.....
۱۲۲	زاویه دید ترکیبی از دیدگاه فرمالیسم روس.....
۱۲۳	خُرده‌روایت و جایگاه آن در متن.....
۱۲۴	شیوه روایت موازی.....
۱۲۷	شیوه روایت مکمل.....
۱۲۸	چند صدایی (پلی فونی) و زاویه دید ترکیبی.....
۱۳۲	ذهنیت مرکزی و ویژگی‌های آن.....
۱۳۴	تفاوت دیدگاه ذهنیت مرکزی با سوم شخص یا دانای محدود به ذهن.....
۱۳۶	محاسن زاویه دید ذهنیت مرکزی.....
۱۳۹	مؤخره.....
۱۴۱	منابع و مأخذها.....

مقدمه

انگیزه جمع‌آوری و نوشتار مطالب این کتاب، برمی‌گردد به کلاس‌های متعدد داستان‌نویسی در سازمان و اصرار هنرجویان برای داشتن جزوه کامل مطالب تدریس شده. آن چیزی که در این کتاب آمده، حاصل خواننده‌ها، شنیده‌ها و همین‌طور تجربه مستقیم زیستی من است و فقط در حد یک گردآوری به اضافه دانسته‌هایم است.

طی سال‌ها تدریس و روبه‌رو شدن با سردرگمی شاگردان در خصوص تمایز و تفاوت‌های موجود بین زاویه‌دیدها و حتی عناصر داستانی، به نظرم رسید جای کتاب کوچکی که زاویه‌دیدهای مدرن را به شیوه‌ای مختصر و مفید معرفی کند، در بازار کتاب ما خالی است. کتابی که خواننده بتواند با زبانی ساده با مفهوم زاویه‌دید و مشخصه‌های آن آشنا شود و در کنار مطالب تئوری با نمونه‌های متنی، تحلیلی و تطبیقی نیز روبه‌رو باشد. گمان می‌کنم مشکل داستان‌نویسی جوانان امروزی (به‌خصوص در داستان کوتاه) تمرکز این عزیزان روی چند زاویه‌دید است که به آن شناخت دارند و از این‌رو آن را در داستان‌هایشان تکرار می‌کنند؛ به اعتقاد من آگاهی‌داشتن و شناختِ طرحی روشن از تفاوت‌ها، شباهت‌ها و مشخصات هر زاویه‌دید، راه حل و کمک‌حال خوبی برای نجات از تکرار مکررات خواهد بود. شاید از پس نوشتار حاضر، شیوه استفاده و به‌کارگیری از زاویه‌دیدها را به شکل عملی، کاربردی، آسان‌تر و راحت‌تر فراگیرند.

هنرجویان این رشته با شناخت ابزارهای داستان‌نویسی - زاویه‌دید یکی از ابزارهای مهم در این حیطه به‌شمار می‌آید - به نوعی نگارش جدید دست می‌یابند و می‌توانند زاویه‌دیدهای جدید را در نوشتار تجربه کنند. نگارنده معتقد است زاویه‌دیدها در عین سادگی، پیچیدگی‌های خاص دارند که شناخت و تمایز بین آن‌ها برای خوانندگان و نویسندگان جوان و تازه‌کار مؤثر و

مفید خواهد بود.

در کتاب حاضر (گذری بر زاویه‌دیدهای مدرن) تلاش کردم در قالب اثری کاربردی، بتوانم هم دربارهٔ ادبیات مدرن، کوتاه سخن گفته باشم و هم تفاوت‌ها را در کنار شناخت سیر روان‌شناسی زاویه‌دیدهای مدرن میسر و هموارتر کنم. امید دارم خوانندگان و دانش‌پژوهانی که پیش از این مجبور بودند دانش ادبی خود را در این زمینه با رجوع به منابع متعدد و فراوان افزایش دهند، مجموعه‌ای در اختیار داشته باشند که قرار است این خلأ را هرچند اندک در این زمینه پر کند.

نکته این کتاب بیشتر در خصوص زاویه‌دیدهای مدرن است، نه تمامی عناصر داستان‌نویسی. از این رو مبنا را بر آن نهادم که خواننده کتاب حاضر با زاویه‌دیدهایی چون دانای کل، اول‌شخص مفسر و دانای محدود تحلیلگر آشنایی دارد. نکتهٔ مهم‌تر این که برای شناخت بیشتر خوانندگان از زاویه‌دیدها، با نمونه‌ی متنی سعی کردم از نویسندگان معاصر و مجموعهٔ داستان‌هایشان مثال بزنم تا خواننده انگیزه پیدا کند برای تهیهٔ کامل داستان با مجموعه اقدام کند. همین‌جا از دوستانی که اجازه دادند فقط قسمتی از داستان‌شان را به‌عنوان نمونه در متن حاضر گنجانده شود، کمال تشکر را دارم.